

РЕЦЕНЗИЯ

относно: участие в конкурс за избор на **Доцент** при СУ “Св. Климент Охридски” по област на висше образование 2. хуманитарни науки, професионално направление 2.1 филология /латински език и превод/, обнародван в ДВ бр.96/06.12.2012 г., с единствен кандидат **гл. ас. д-р Йоана Кирилова Недялкова-Сиракова**

рецензент: проф.д-р Мария Костова Илиева, преподавател във Факултет Класически и нови филологии на СУ “Св. Климент Охридски”, хабилитирана по професионално направление 2.1.

Конкурсът е обявен и се провежда при спазване на всички правила от ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение. Това позволява на Научното жури да проведе оценяването на кандидата в съответствие с чл. 24 от ЗРАСРБ и чл. 53 от Правилника за прилагане на закона, както и в съответствие с чл. 117 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ “Св. Климент Охридски”. Кандидатът е представил всички необходими документи по процедурата.

Биографични данни

Главен асистент д-р Йоана Кирилова Недялкова-Сиракова е завършила Националната гимназия за древни езици и култури “Константин Кирил Философ”. Веднага е приета в специалността Класическа филология на СУ “Св. Климент Охридски”, която завършва през 1991 г. с квалификация специалист по класическа филология, учител по класически езици, със специализация по Римска литература и култура. В следващите две години Сиракова прави специализация по Литературознание към ФКНФ на СУ “Св. Климент Охридски”. Дипломната работа, с която завършва тази специализация на тема “Някои проблеми на превода от латински език”, е защитена с отличен успех. От 1991 г. Йоана Сиракова преподава латински език в СУ “Св. Климент Охридски”, като отначало е хоноруван асистент, а впоследствие получава званията асистент, ст.асистент. и главен асистент в 2000 г. През периода 2003-2004 прави специализация в Женевския университет във *Faculté des letters, Unité de Latin*. След

продължителна работа върху преводната рецепция на антични автори в България гл.ас. Сиракова защитава успешно през 2009 г. докторска теза по “Теория и практика на превода (класически езици)” на тема “Българската преводна рецепция на Метаморфози на Овидий. Промяна в образността и кохерентността на творбата в превода” пред Специализирания научен съвет към ВАК.

Преподавателска дейност

Доктор Сиракова започва своята преподавателска дейност като хоноруван асистент по Латински език за неспециалисти, т.е. за студенти от специалностите Френска филология, Английска филология, Испанска филология и Културология. От 1996 г., когато става редовен асистент, тя води курса Латински език и автори в специалност Класическа филология, който включва ораторска и историографска проза и поезия.

През това време Сиракова проявява непрекъснат интерес към теорията и практиката на превода и започва да води упражнения в специалност Класическа филология с такава насоченост. Подготвя и води курс “История и теории на превода” в специалност Класическа филология и специалност Скандинавистика. В преподавателската дейност на д-р Сиракова постепенно се включват и дисциплините “Римската литература през Сребърния век: език и социум в “Сатирикон” на Петроний” и “Проблеми на превода и рецепцията на античния текст”, по които преподава в специалността Класическа филология.

През лятото на 2006 г. е гост лектор на лятна школа “Docendo discimus. Development and Implementation of Masters Studies in Didactics of Classical Languages”, организирана от Факултета по философия на Скопския университет и Асоциацията на класическите филолози “Антика” в Македония.

След осигуряване на възможността в специалност Класическа филология да се записват студенти, които не са изучавали преди това класически езици, д-р Сиракова провежда всяка есен интензивен курс по Латински език за тези студенти.

Научно-изследователска дейност

Цялата научно-изследователската дейност на гл. ас. д-р Йоана Сиракова се развива в областта на теорията и практиката на превода от латински език, рецепцията на антични образи и сюжети в съвременната българска литература. В документацията на д-р Сиракова е представен списък от 28 научни публикации, от които девет са обявени за участието ѝ в конкурса за “доцент”.

На първо място в този списък е монографичното изследване *Употреби на античното в българската поезия: образи и форми*, чийто текст предстои да бъде отпечатан в годишника на университета.

В първата част са разгледани представителни образци от поетичното творчество на Кирил Мерджански, у когото според Сиракова “връзките с античното са ясно открити и показват редица специфики на диалога между античност и модерен свят”. Втората част проследява и проблематизира рецепирането на образа на Орфей, един от най-често употребяваните антични митологични персонажи в българската поезия. Въпреки че рецептивните изследвания са по-далеч от теорията на превода, защото литературната интерпретация е на по-преден план, за сметка на лингвистичния методологичен апарат на преводазнанието, последните изследвания в областта на рецептивната естетика се възприемат като едно разширяване на схващането за превода - превод в смисъл на възприемане. Оригинално и приносното в това изследване е, че рецепцията на антични образи или форми означава в широк смисъл превод на античността в съвременното. Подобен превод в широк смисъл е много по-значим, защото представя античното през призмата на съвременното, а не просто пренася античното в съвременността. Би могло още да се добави, че независимо от това, че рецепцията е творчески пренос, а не чисто лингвистичен пренос, той е много по-съществен и важен, когато се отнася до цялостната ни представа за античната култура.

Целта на един специалист в областта на класическите езици, литература и култура е интересът към тях да присъства и днес и когато открива античното у съвременните автори да го анализира и представя на публиката. Това е направила д-р Сиракова със своето монографично изследване. Значимостта на тази нейна работа се изразява и в поканата да участва в международния изследователски проект “*The Missing Link: Classical Reception in the “Younger” Europe*” за проучване на рецепцията на античността в страните от централна и югоизточна Европа с цел подготовка на специално издание на *Classical Receptions Journal* на Oxford University Press.

Други публикации на д-р Сиракова са посветени на понятието *pietas* (4,5,7 от списъка). Тя изследва понятието от античните текстове от гледна точка на асоциациите, които предизвиква, сравнявано със съответните еквиваленти на български език, които често предизвикват други поредици от асоциации за приемната читателска аудитория. Понятието *pietas* бива разглеждано в неговите конотации и специфични връзки в изходната ценностна система. В процеса на превода Сиракова проследява как то се променя не само в лингвистичен аспект, но отгук и във връзката си с други понятия, вследствие на което се променят и мрежите от корелации между понятията в

преводните текстове. В английския превод на Джон Драйдън например тя разкрива, че понятието *pietas* и епитетът *pius* на Еней от Вергилиевата "Енеида" са силно повлияни от политическите и духовни борби на епохата. Сиракова изследва и интерпретацията на *pietas* в македонския превод на "Енеида", където открива редица възможни варианти за превод на понятието, които сами по себе си разширяват семантичното поле за разбирането на тази трудна латинска дума.

Няколко публикации са посветени на преводи от "Метаморфози" на Овидий (3,6,8,9 от списъка). В две от тях д-р Сиракова анализира свободния превод на Блага Димитрова на разказа за Орфей и Евридика и на разказа за Пирам и Тисба. Според Сиракова свободните преводи на български език се характеризират с определен стремеж към универсализъм, с повече абстрактност и с отчетлив експресивен лексикален регистър, което ги отличава от оригиналните текстове. Ефектите, които се търсят с превода, отразяват съвременните на преводачите и на читателската аудитория нагласи. И това е една от специфичните техники на реконтекстуализиране на античните текстове. Така се откроява характерната българска преводна рецепция на античните текстове и стремежът за адаптация към средата реципиент.

Теоретичните заключения на д-р Сиракова за промените в литературния превод при непрекъснатото отчитане на фактора "връзка между текст и публика", което е друг нейн принос, са свързани с въздействието на редица аспекти на оригиналните текстове (образност, характеристики на персонажите, отделни ключови за повествованията понятия) върху аудиторията и как тези разнообразни аспекти се променят в превода и съответно предизвикват различно въздействие на преводните текстове върху приемната читателска публика.

Прилагайки за първи път у нас лингвистичния методологичен апарат от перспективата на преводната наука върху античните произведения и техните преводи д-р Сиракова е задълбочила прочита на самите оригинални текстове. Тя е успяла да достигне до откриването на нови скрити аспекти на повествованията и образите, до разкриване на редица значими за сюжета интратекстуални връзки.

Участия в проекти, научни форуми и публични лекции

Към фонд "Научни изследвания" - СУ "Климент Охридски" д-р Сиракова е участвала успешно в следните проекти: 1. Изключително важния *Romulus Bulgaricus* – обогатяване и развитие на двуезичната електронна библиотека – създаване на образователен модул. 2. Класическата филология в България – традиции и съвременност. 3. Образователните реформи и преподаването по класическа филология

в сравнителна перспектива. 4. Перспективи пред класическото образование: сравнително изследване на курикулума по класическа филология в балкански и европейски контекст. 5. Електронна енциклопедия на античния свят. 6. Romulus Vulgaricus – двуезична електронна библиотека за латинска литература (съвместно с фондация “Отворено общество”). 7. Развитие и усъвършенстване на магистърски и докторски програми в областта на хуманитарните и обществени науки: Магистърска програма “Антична култура и литература” (съвместно с фондация “Отворено общество”).

Към националния фонд “Научни изследвания” при МОНМ Сиракова участва с проекта Документиране и изследване на рецепцията на античната драма в България – превод, сценична реализация, изкуства, културни политики.

Участията в международни проекти на д-р Сиракова са в успешно приключилия Contextualizing Classics. Renewal of Teaching Practices and Concepts, реализиран съвместно с Open Society Institute – Budapest и СУ “Климент Охридски” и в настоящия изследователски проект “*The Missing Link: Classical Reception in the “Younger” Europe*” за проучване на рецепцията на античността в страните от централна и югоизточна Европа.

В справката от предоставената документация по конкурса са отразени и други участия в проекти. Всички са описани в посочени интернет-страници.

Доктор Сиракова е описала подробно и многобройните си участия в научни форуми и публични лекции в България и чужбина. От 2009 г., когато получава докторската си степен Сиракова е направила доклади на научни конференции във В.Търново - 3, Пловдив - 2, СУ “Климент Охридски” – 3, Американски научен център, София – 3, Скопие - 2, Берлин – 1, Тирана - 1, Пула – 1.

Цитирания и забележки

Представена е коректна справка за цитирания, която показва, че такива има в български и чужди издания. Едно от представените цитирания е с т.н. импакт фактор: Mindt, N. Manfred Fuhrmann als Vermittler de Antike: Ein Beitrag zu Theorie und Praxis des Übersetzens. (Манфред Фурман като посредник на Античността: принос към теорията и практиката на превода) Berlin: Walter de Gruyter & Co, 2008. Освен импакт факторът, който сам по себе си показва значимостта на цитираната публикация, тук е важно да се отбележи и областта на цитирането – преводната теория, в която се провежда настоящият конкурс за доцент.

Забележки нямам, които да поставят под някакво съмнение качествата и приносите на кандидата с представените материали. Бих посочила единствено обстоятелството, че д-р Сиракова не участва в конкурса със свои преводи. Това обаче не смятам за задължително, нито намалява общата ми положителна оценка. Все пак това зависи от решението на кандидата.

Лични впечатления

Познавам колегата Сиракова от студентските ѝ години. Още тогава проявяваше интерес към латинистиката и по-специално към литературата и превода от латински език. Тя е старателна и много трудолюбива, винаги загрижена за това как да направи най-добрия урок, най-полезното за студентите упражнение. Има чудесни идеи за класическото образование, някои от които вече реализира чрез многото проекти. Надявам се, че ще продължи със своето усърдие в същата посока.

Д-р Йоана Недялкова-Сиракова има научните достойнства с публикуваните изследвания и участия в научни проекти и форуми в България и в чужбина, както и с участието в учебната програма на катедра “Класическа филология” за утвърждаването си като полезен за СУ “Климент Охридски” преподавател и изследовател. Всичко това ме мотивира да дам „положителна оценка” на д-р Йоана Недялкова-Сиракова като кандидат в конкурса и убедено предлагам избора ѝ за заемане на академичната длъжност „доцент“ на СУ “Климент Охридски” по професионалното направление 2.1 филология /латински език и превод/.

Рецензент:

(Проф. д-р Мария Костова)

09.04.2013 г.

София